

Notes i dades per a un estudi de la percepció i la imatge de la ciutat de Cervera

DOLORS MONTAGUT I BALCELLS
MAX TURULL I RUBINAT

0. Nota preliminar

L'elaboració d'aquest treball va sorgir arran d'un curs de Geografia Humana que imparteix a l'Estudi General de Lleida el doctor Joan Vilagrassa. En conèixer un estudi semblant a nivell de Lleida¹ vam pensar en la suggestiva possibilitat de realitzar-ne un a Cervera.

L'objectiu de l'estudi és quantificar el coneixement que de la ciutat tenim els seus habitants. El treball, enquadrat dins la línia recent de la Geografia de la percepció,² intenta concretar el nivell de coneixement de Cervera segons la visió de la realitat

---

1. VILAGRASA, Joan *et alii*: «La imatge de la ciutat de Lleida» a *Estudis urbans a Lleida*, Estudi General de Lleida, Lleida 1982.

2. BAILLY, A. S.: *La perception de l'espace urbain* (traducció castellana: *La percepción del espacio urbano*, Madrid, I.E.A.L., 1979).

CAPEL, Horacio (1973): «Percepción del medio y comportamiento geográfico», *Revista de Geografía*, Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona, vol. VII, núms. 1 i 2.

CAPEL, Horacio (1975): «L'image de la ville et le comportement spatial des citadins», *L'espace géographique*, núm. 1.

ciudadana. Establir les àrees més i menys conegudes, les preferències d'habitabilitat dels enquestats i estructurar, en fi, la ciutat segons la idea constatada.

Estudis d'aquesta mena possibiliten una millor actuació de l'administració local en el sentit de la necessitat de potenciar certes àrees del casc urbà que realment no són personalitzades ni conegudes pel ciutadà. Creiem necessari tanmateix que aquest conegui bé el nucli on viu, i se'l faci seu.

En segon lloc caldria establir una relació entre d'una banda, el coneixement i percepció de la ciutat, i de l'altra, el nivell socio-cultural de l'enquestat. És certament lògic que, en principi, hom coneix el medi segons la pràctica que en fa i la informació que d'ell en rep.

En fi, cal assenyalar que amb la impossibilitat d'estendre el treball al conjunt total de la població, hem decidit triar-ne un sector concret, el dels estudiants de nivell mitjà a Cervera: BUP, COU i FP durant el curs 1982-83.

1. Metodologia

El treball consta de tres parts: el plantejament, l'enquesta i el seu tractament estadístic, i la interpretació que li donarem.

L'exercici és rigorós en el mètode, el tractament: percentatges, xifres concretes i una classificació absoluta de les respostes dels enquestats. L'enquesta representa l'única base a partir de la qual obtindrem els resultats, i també serà el material necessari per poder continuar l'estudi i fer-lo extensiu a anàlisis més sectorials. No neguem la possibilitat d'arribar, amb aquest mateix material, a consideracions i conclusions diferents.

Per fi, recalcar que aquests fulls no són sinó una primera part d'un estudi general. Hem fet, com qui diu, una introducció a l'anàlisi del tema. La part central del treball present és la sistematització de dades, la resta no és més que un primer comentari d'aquestes i requereix una nova investigació que escapa dels nostres objectius.

2. Hipòtesi

L'interès d'aquesta mena de treballs ha quedat especificat anteriorment; la hipòtesi i les conclusions puntuals a què prete-

nem arribar són les següents: s'afirma que el coneixement de la comunitat en què un individu viu és en termes mitjans molt reduït, i mediatitzat per uns determinats factors. El desconeixement de l'entorn provoca una impotència real a l'hora d'incidir en ell. La imatge d'una ciutat està condicionada, com a mínim, per l'activitat que la persona realitza, i per la localització espacial d'aquesta. La realitat d'aquest condicionament serà verificada en el sector abans dit dels estudiants de BUP-COU-FP.

L'individu estructura la ciutat a partir d'uns determinats carrers, sobretot del centre, en detriment d'altres. En el nostre cas, són el carrer Major, General Güell, passeig Universitat, carrer Combat, rambla Lluís Sanpere, plaça Santa Anna i avinguda Catalunya fins els semàfors, els que determinen la imatge de la ciutat, degut a ser els punts centrals d'activitat.

Altres línies d'estudi hauran d'incidir en més variables: sexe, el fet de pertànyer a un determinat grup socio-econòmic, la residència a Cervera o les rodalies, el nivell cultural, un ús determinat del temps d'oci en funció d'unes estructures urbanístiques que el canalitzen a certes activitats, etc. Com es veurà posteriorment, l'enquesta engloba qüestions de molt diversa índole, l'extracció dels resultats de les quals permetrà a un estudiós interessat d'obtenir conclusions sobre les variants ja mencionades.

Malgrat no ser una hipòtesi pròpiament dita, hem donat força importància al fet de quantificar el nivell de coneixement de Cervera. Aquest serà, doncs, el segon objectiu que haurà motivat aquest treball.

3. L'enquesta

L'enquesta en la seva totalitat consta de tres parts: la primera fa referència a qüestions personals, mentre les dues darreres són les essencialment necessàries per al treball. Hi ha un seguit de preguntes de la primera part que tenen com objectiu un estudi considerat sectorialment (sexe, edat, nivell socio-econòmic, ...).

La segona part facilita l'enquestat per deixar constància d'una forma bastant esporàdica de la seva concepció de Cervera, ja que se li deixa un marge d'acció en la resposta. La confecció del plà-

nol, si bé és un exercici molt interessant per conèixer el nivell cognoscitiu de la ciutat en els enquestats, també cal mencionar que la seva tabulació ofereix bastanta dificultat.

La darrera part és més concreta i respon a la necessitat de cenyir-se a un qüestionari específic. Pel que fa a la localització, no tothom sabia situar en el mapa un punt donat: bé perquè no coneixien el lloc, bé perquè la manipulació cartogràfica els era aliena, problema que vam constatar un bon nombre de vegades. En el moment de tabular els resultats hem trobat alguns casos on la resposta era inintelligible o bé inexistent, pel qual motiu la suma de percentatges no sempre dóna cent.

4. Desenvolupament del tema

4.1. DADES PERSONALS, RESIDÈNCIA I LOCALITZACIÓ. ASPECTES SÒCIO-CULTURALS

Abans de passar a una anàlisi detallada de totes les respostes, creiem imprescindible unes advertències generals que emmarquen el que segueix. En el percentatge de sexe hi ha moltes més dones que homes: 61,88 % per 38,32 %. Un altre aspecte diferenciador és el nombre d'estudiants que són de Cervera i hi viuen (58'98%), i el conjunt d'estudiants residents fora de la ciutat (41,02 %). Un cop més caldrà demostrar la seva incidència en uns resultats condicionats pel paper que juga per ells Cervera i per les vies determinades d'accés a la ciutat. El rol de la Universitat (Institut) centralitzant funcions pot condicionar el coneixement d'una àrea en detriment d'altres. Com ja hem indicat, l'enquesta recolleix gran quantitat de dades que malgrat estar tractades estadísticament, no seran desenvolupades en el present estudi. D'aquestes podríem ressaltar la del nivell econòmic dels pares, que, condicionant el cultural, incideixen directament o indirecta en la percepció de la ciutat.

4.2. LA IMATGE DE CERVERA SEGONS LA SEGONA PART DE L'ENQUESTA

Les respostes a la pregunta que obligava l'enquestat a escriure els 10 conceptes que en aquell precís instant els suggeria Cervera, al poder ésser aquests de qualsevol mena, eren d'una varietat molt àmplia, tant per les respostes exigides, 10, com pel producte d'aquestes pel nombre d'enquestats. Es feia necessari unificar criteris i agrupar-les per facilitar el seu estudi:

— Dins el primer conjunt d'imatges-respostes, que anomenarem «intimistes», entrava tot allò que feia referència a valoracions

personals: sentiments, estats d'ànim aplicats a Cervera, qualificatius no mesurables de manera objectiva (ex.: monòtona, trista, tancada, divertida...). En funció de les respostes vam fer una subdivisió: positives, negatives, i de caire més general o neutre.

- Un segon grup aplegava allò que feia referència a la condició de poble i manteniment de les tradicions i els arrels de la nostra comunitat.
- Museu i història en principi formaven un grup independent, però finalment, per operativitat i per semblança, vam creure millor juntar-ho amb el conjunt anterior.
- Els aspectes funcionals eren més fàcils de delimitar, i dins aquests, un subgrup afectava les respostes referents a bars i *pubs*; el nostre concepte de funcional pretenia englobar-hi tot allò utilitzable públicament, allò que el poble en fa un ús.
- A medi físic entrarien respostes sobre clima, topografia, paisatge geogràfic, etc.
- Una divisió atípica fou la de «Universitat». Considerar-la autònomament de la resta i no agrupar-la, responia al seu caràcter especial a Cervera: és «utilitzable», però també pertany als elements «museístico-històrics».

En les cinc primeres respostes, que són en part les principals i les que primer vénen a l'esment, predominen les imatges intimistes clarament per damunt les altres. Dins aquestes destaquen, nítidament també, les de caire negatiu. Tot seguit trobem per igual «funcional-bar» i «museu-història». Hem donat a «Universitat» una categoria pròpia, independent tant de «funcional» com de «museu-història».

Tant «medi físic» com «Poble-arrels» tenen molt poca incidència, probablement perquè el medi físic de Cervera no ofereix relleu ni originalitat respecte els medis físics dels pobles d'on procedeixen els enquestats; tampoc presenta Cervera cap element climàtic d'especial atenció. Pel que fa a la minsa incidència de «Poble-arrels», és pot atribuir a la manca de punts de referència que possibilitin una veritable consciència de pertànyer a un medi rural ben diferenciat de l'urbà. La manca de sensibilització envers el patrimoni també incideix en aquest sentit.

Cal assenyalar expressament el gruix de resultats de caire intimista-negatiu, que globalment representen una quarta part

del total de les cinc primeres respostes (excepcional és el cas dels alumnes de FP, on aquest resultat ratlla la meitat de les respostes, i de 3.^{or} de BUP, on la mateixa variant representa la tercera part). Cap relleu especial quan es tracta de caràcters positius.

Contràriament al que esperàvem, han estat ben pocs els que s'han preocupat d'assenyalar «universitat» dins les cinc primeres respostes, i menys encara en les cinc darreres.

Per blocs, doncs, establiríem la següent jerarquia de prioritats:

Intimistes	57 %
Museu-arrels	17 %
Funcional	14 %
Medi físic	8 %
Universitat	9 %

Una explicació de l'elevat percentatge de respostes «intimistes», respon al fet que es tracta d'una població adolescent. Es centra l'anàlisi de la ciutat en funció de com una persona s'hi troba, fent una interpretació subjectiva i rebutjant-ne una d'objectiva on probablement primarien resultats pertanyents a «medi físic», «funcional» i «museu». Demostra aquesta part que un gran nombre de jovent no es troba bé a Cervera, ciutat que tenen en general per monòtona i ensopida. La imatge «Museu-història», malgrat estar en segon lloc, ens demostra una sensibilitat vers aquest aspecte de Cervera.

Pel que fa a les cinc darreres respostes, l'ordre global és aquest:

Intimistes	45 %
Funcional	22 %
Museu-arrels	12 %
Medi físic	9 %
Universitat	5 %

Com veiem, pràcticament es repeteix l'esquema anterior amb un augment només de les «funcionals» davant les de «Museu-història».

Una anàlisi interessant és la de l'element que defineix millor Cervera. Aquest fóra l'ordre:

Universitat	30 %
Intimistes	28 %
Museu-arrels	15 %
Medi físic	7 %
Funcional	2 %

Com era de suposar ha estat l'edifici de la Universitat el que ha capitalitzat el major nombre de respostes, una tercera part, i han disminuït les de caire «intimista», essent, però, també quasi una tercera part. Si juntem els resultats de «Universitat» i «Museu-arrels», la imatge de Cervera fóra per a la meitat d'enquestats de caire «museístic-històric». I contràriament veiem com segons els resultats és quasi nul·la una imatge funcional de Cervera (on mancarien, per tant, certa mena de llocs com discoteques, *pubs*, locals d'esbarjo en general, etc.). Cal dir un cop més que el fet de ser «Universitat» la primera, és degut en gran part al seu caire funcional com a lloc de «treball». Així considerat, encapçalarien la llista les impressions intimistes, de les quals la meitat són de caire negatiu i només una quarta part són positives. Segons aquesta interpretació, la imatge «Museu» és força desvaloritzada i poc apreciada en una ciutat on objectivament és omnipresent.

4.3. COMENTARI SOBRE ELS PLÀNOLS REALITZATS

Una tendència generalitzada ha estat la de confeccionar quasi exclusivament el dibuix del centre del casc urbà, omittint molt considerablement no sols el casc antic, sinó també els barris i perifèria de Cervera. El protagonisme del centre ve donat per diversos factors: és la part que gaudeix de més serveis i és l'àrea coneguda pels estudiants ja que hi és situat l'Institut. Tanmateix, una altra tendència ha estat la de dibuixar places i carrers oblidant molt sovint punts concrets de comerç, esplai, etc. Una última consideració és la d'aventurar per on es comença a dibuixar, considerant de forma general que hom comença pel més conegut o pròxim, i situa aquest primer element en la part central del foli. És així com (i ja en parlarem en altres apartats) pren importància la Universitat i les vies d'accés.

Seguint els exemples dels models que adjuntem, se'n poden desprendre unes observacions:

MAPA NÚMERO 1

Ens trobem amb un exemple típic de representació del centre en el seu sentit estàndard, on s'aprecia clarament la importància de la Universitat i voltants. És significativa la localització de l'Hospital així com els tres carrers que hi conflueixen. El seu autor o autora ha donat bastanta importància als llocs concrets; per altra banda ha deixat de costat totalment el casc antic i la perifèria de la ciutat.

MAPA NÚMERO 2

Es un dels pocs casos que el dibuix del casc antic té un bon nivell de detall (degut probablement a la localització de l'habitatge de l'enquestat). Plaça Major per un costat, i plaça Santa Anna per un altre són els dos punts de referència. També demostra la il·lustració una clara consciència de l'existència de dos cinturons exteriors respecte un eix central: passeig del Portalet (avinguda Duran i Sanpere), Barbacana (carrer Nou) i carrer Major. Una vegada més, una via de comunicació com és la «carretera de Tàrraga» (avinguda Catalunya), i la confluència amb la zona dels semàfors suposa un obligat punt de referència.

MAPA NÚMERO 3

És un cas atípic: ha fet una composició integrada on l'eix principal és l'avinguda Catalunya i la seva part nord, de la qual demostra el seu coneixement, tant pel seu detall (precisió de carrers), com per l'escala a què ho ha dibuixat respecte la resta. També s'hi pot ressaltar la representació de nivells: rampa d'accés a Cervera, túnel que forada la ciutat, i dos passos a nivell de ferrocarril. El casc antic, encara que reduït, demostra el seu coneixement i consideració, així com del centre del casc urbà.

MAPA NÚMERO 4

Novament tenim un exemplar atípic on els trets centrals són la via fèrria i l'avinguda Catalunya. Tot el dibuix està confeccionat amb una perspectiva que té el seu punt de mira en la part nord (carretera de Guissona). No té en compte el centre, la qual cosa no deixa de ser insòlita, però tampoc el casc antic hi és representat. Per altra banda dibuixa tota la zona de serveis que es troba al peu de la N-II, zona normalment poc delimitada.

Per fer més gràfica la idea de la grandor del Centre i el casc antic, hem superposat en un plànol de Cervera una altra figura de contorn del centre i casc antic segons la proporció en què ho havien fet els enquestats en el seu plànol. La mesura d'aquestes figures respon a una traducció matemàtica dels originals, en els quals el centre ocupava una proporció molt més gran que la realitat, tal com observareu en la gràfica corresponent: la figura *A*, indica la mesura real del centre segons l'escala del plànol; la figura *B*, representa la mitja del centre en els plànols realitzats pels enquestats (mitjançant una quadrícula hem tabulat les mesures de tots els centres per així establir aquesta proporcionalitat).

4.4. LOCALITZACIÓ EN EL PLÀNOL

A l'hora de confeccionar la llista de llocs localitzables vam considerar dos factors: la diversitat de funcions dels punts i la seva dispersió al llarg i ample de tot Cervera.

La clau 1 representa les localitzacions museu-història. El percentatge d'encert és molt alt segons el que nosaltres esperàvem, però té una explicació. El Carreró de les Bruixes, amb un 39 %, deu el seu èxit en part a la festa de l'Aquelarre i a la seva popularitat, sobretot entre la població estudiantil, àvida «d'aventures i de misteris». Malgrat arribar quasi al 40% no és tant com fora de desitjar i preveure, considerant els condicionants esmentats. Sant Antoni és conegut per la meitat de la gent. És el lloc més localitzat de tot el primer grup perquè està a la vora de l'Institut, situat en ple centre i se n'ha fet propaganda en fer-hi obres darrerament per collecta popular, a més del seu caràcter funcional en celebrar-hi missa periòdicament. Sorprenent és que el 40 % conegui el Museu; però baixa la sorpresa quan sabem que per anar a la Biblioteca Popular, única a Cervera, cal veure necessàriament un cartell amb les lletres de «Museu». També un número relativament elevat coneix Sant Pere Gros; bé per la seva particularitat, bé per la funcionalitat d'anar-hi a fer berenars. Igual de desconegudes són Sant Joan, Sant Domènec i Santa Magdalena. Cap dels tres té un ús continuat i només Sant Joan està en bon estat de conservació, perquè el patrimoni històric en general està menyspreat. En tot cas és manifest que el patrimoni artístic és poc conegut a la nostra ciutat. És clar, doncs, que l'ús habilita un lloc, i també la voluntat d'aquest ús; així, dels tres desconeguts és Sant Joan el que ho és menys, ja que és museu i, esporàdicament s'hi fan concerts de música,

donat que està en bon estat de conservació, essent impossible qualsevol activitat en la resta d'indrets.

La clau 2 indica llocs funcionals i «recreatius». Tots, excepte un, són molt coneguts. Tenim a l'enquesta un cinema, un *pub*, un camp d'esports, a més a més d'un bar que no coneix ningú. Exceptuant el darrer, trobem percentatges de 53 %, 47 % i 61 %, respectivament. Manquen comentaris: són llocs utilitzats molt sovint. El bar que quasi ningú indica (6 %) és molt poc freqüentat, situat en el casc antic amb poca vitalitat, no està retolat i no té un entorn que li dongui vida.

En la clau 3 aglutinem carres i places. Sobresurten les carreteres d'accés a Cervera: la de Guissona, Agramunt, Granyena (54,1 %), Torà-Sant Ramon (40,4 %). Carretera de Guissona, amb el 86 % és coneguda gairebé per tothom: molta gent accedeix a Cervera per ella, és una via d'accés per anar a altres poblacions a més de Guissona i pel poliesportiu situat en aquest indret. El carrer Pou Nou és conegut pel 22 % i no sabem realment les raons: potser perquè hi ha la Guàrdia Civil, i fa de punt de referència, o simplement perquè els enquestats que ho localitzen viuen allí. La resta dels llocs són ben pocs coneguts: 9, 14, 19, 0, 9, 4 i 2. Destaquen un xic (14 % i 19 % respectivament): Sant Francesc i Sant Magí, perquè són barris més populars ja que un cop l'any gaudeixen de festa pròpia amb capacitat d'atreure molta gent. Ningú situa Costa Canaleta, que és un carreró perpendicular al Carreró de les Bruixes i en ple casc antic, sense cap funció i trànsit destacable. La dualitat del nom popular (Costa dels Campos) i el nom oficial d'un carrer pot explicar com carrer Victòria és assenyalat només un 9 %, essent cèntric amb serveis i que permet l'accés a dues carreteres importants: Guissona i Agramunt. Els restants: avinguda Ondara (9 %), plaça Creu dels Orenets (4 %) i carrer Indústria (2 %) són llocs apartats els dos primers, i desvinculat del centre el darrer en ser aïllat per la via fèrria.

Finalment amb la clau 4 designem llocs funcionals. Destaca el cementiri amb més de la meitat de les respostes; coneixença deguda, en part, per estar situat en una via d'accés a Cervera; també és de mencionar la facilitat gràfica que ofereix el plànol d'associar el dibuix amb el cementiri que hom coneix només de paraula. Una *boutique*, com a exemple de centre d'atracció femení, gaudeix d'un bon percentatge: és nova, està molt ben senyalitzada i la situació és cèntrica. El mateix passa en una botiga d'objectes de regal, encara que ja disminueix la xifra. La

peculiaritat de l'edifici del Sindicat condiciona el seu alt resultat, també el seu paper quan la cavalcada de reis i el rol important i protagonista a Cervera fa uns anys. La Guàrdia Civil recolleix un xifra relativament alta, segurament pel seu renom en una comunitat rural com és la nostra. Hi ha una bodega poc coneguda perquè està situada a la sortida de Cervera, encara que el seu accés és fàcil.

Es pot dir en aquest apartat que si bé es coneix el centre, la perifèria és paulatinament desconeguda i fòrnia pels ciutadans que no hi viuen.

4.5. CARACTERÍSTIQUES CENTRE - CASC ANTIC

Hi ha un consens a l'hora d'adjectivar el centre segons els enquestats: espaiós, amb places i passeigs, àrea comercial, lloc de trobada d'amistats, manca d'edificis històrics i accessible. El casc antic es té per ensopit, apretat, mancat de places i passeigs, sense comerç i mancat d'amistats; per contra se'l considera bonic i amb el component històrico-monumental. Ambós espais són tinguts per nets i bruts a l'igual. En fi, de totes les respostes sobresurten amb un tant per cent molt elevat: l'abundància de places i passeigs al centre, amb l'existència d'àrees comercials, el caràcter històrico-artístic del casc antic, la seva bellesa i la manca d'espai.

A l'hora de delimitar les dues zones, remarcuem la manca total de precisió. Per guanyar en operativitat hem establert quatre categories de respostes: normal (fig. 13), entenen per això que el casc antic comença just a l'inici del carrer Major i delimitaria Barbacana, Sant Francesc, Portalet (zona gronxadors) i Sant Domènec; pel que fa al centre considerem brollador, General Güell-Santa Anna, Combat, avinguda Catalunya fins els semàfors, passeig Balmes i Duran i Sanpere fins el Casal. Les tres categories que queden són atípiques:

- restricció de l'espai,
- ampliació d'aquest,
- distorsió per equivocació o errònia interpretació del plànol.

Centrant-nos en els percentatges, només la meitat coincideixen amb el nostre criteri de «normal» en les dues delimitacions. La tendència més acusada és la restricció del casc antic (35 %) i l'ampliació del centre (fig. 13) en un 24,2 %.

La restricció creiem que respon a la manca de coneixement de l'àrea, al poc ús que se'n fa i a la seva poca habitabilitat, deguda als serveis deficitaris. La part de carrer Major en contacte amb la plaça Santa Anna gaudeix de botigues que donen la sensació d'un lloc cèntric; realment el que passa és que una part del casc antic viu de renda del centre comercial. El cas més comú de restricció del casc antic en benefici del centre el trobem tallant el carrer Major, si fa no fa, per la meitat. La tendència a ampliar el centre es deguda a considerar com a centre tota part que no és vella; aquesta ampliació ha repercutit generalment en el passeig del Portalet i per les zones paral·leles a la via de tren, passeig de l'estació més que res. Pel que fa a l'efecte distorsionador, que com déiem suposa una errònia interpretació del plànol, només mencionar que afecta més al centre (6 %) que al casc antic (2,6 %), el qual sembla mantenir més uniformitat i unitat. En el primer cas s'acostuma a confondre l'Avinguda Catalunya amb la via fèrria.

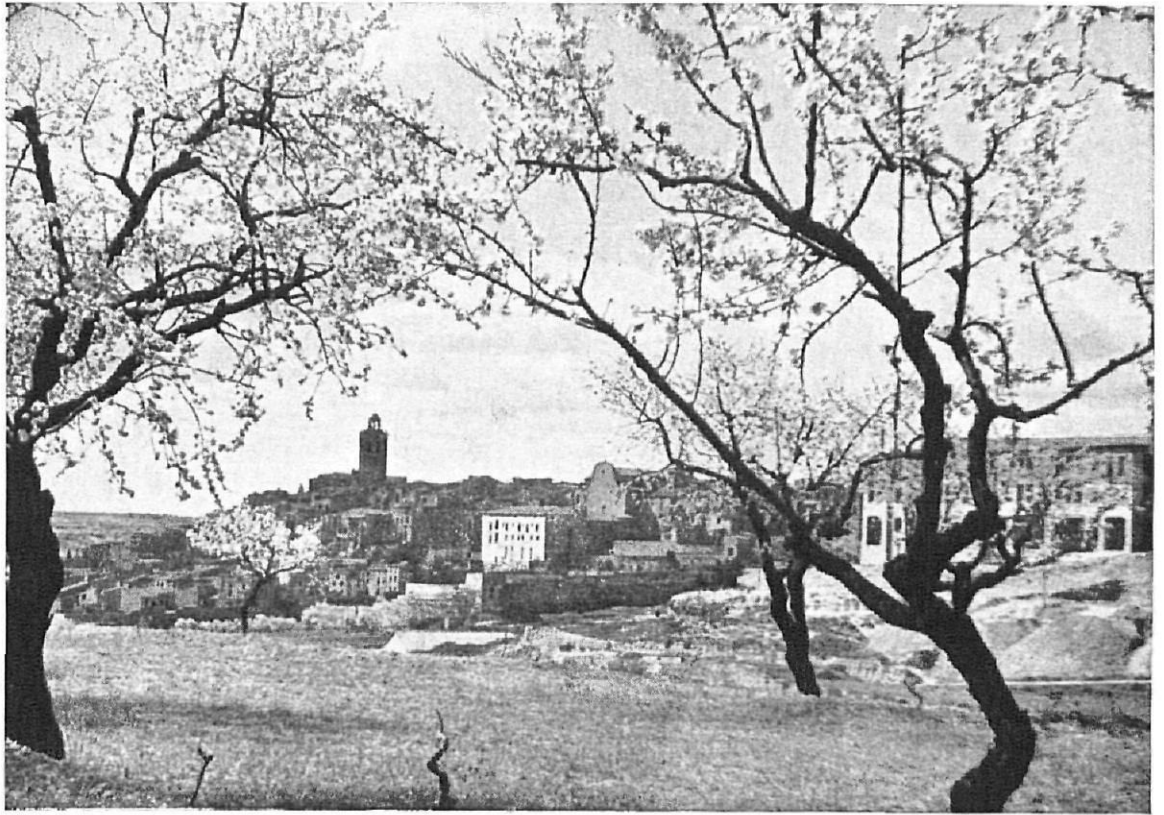
4.6. ELECCIÓ DE LES ZONES D'HABITATGE

La zona que la gent prefereix com habitatge és la número 2, que comprèn el eixos centrals del centre: avinguda Catalunya fins els semàfors, Lluís Sanpere i General Güell. Aquesta zona és bona per viure perquè és ampla, fàcilment accessible, facilita l'accés a la Universitat i és molt cèntrica. Les edificacions són, en general, noves i en bon estat de conservació. Té tota mena de serveis al seu abast: àrea comercial, places i passeigs, ensenyança i esplai. Els tres carrers mencionats delimiten perfectament el que es considera centre a Cervera. Un 65 % dels enquestats prefereixen aquesta zona per damunt de les altres amb bastanta diferència.

És seguida per la zona: carretera Sant Ramon-carrers dels voltants i Ciutat Jardí, que és escollida per la meitat dels enquestats. Contràriament a l'anterior, és una zona apartada, amb edificacions noves amb baixos i primer pis. L'accés al centre és fàcil però una mica allunyat, i *in situ* no gaudeix de serveis. Encara que no hi ha places ni passeigs, la zona és ampla i mínimament planificada urbanísticament. Amb una tercera part d'acceptació tenim el casc antic i la urbanització Mas Duran. El fet d'escollir el casc antic respon a una idealització d'aquesta zona, que ofereix un idíl·lic païssatge històric i monumental, però probablement amb desconeixement de les condicions reals. No obstant, la zona del casc antic fóra una àrea d'habitatge ben

Vista aèria de la part antiga de Cervera.

Vista de Cervera des del Nord-Est.

acollida si s'aconseguís de mantenir el seu caràcter, al mateix temps que s'acondicionessin les vivendes. Prova d'aquesta hipòtesi és el fet que gairebé la meitat dels enquestats considera la zona com una de les pitjors. És, en fi, la dicotomia entre paisatge-històric i habitabilitat. Mas Duran respon a les mateixes inquietuds que la zona Sant Ramon-Ciutat Jardí: un contacte directe amb el paisatge i l'accés al centre relativament fàcil.

Quant a zones on agradaria menys de viure, la meitat dels enquestats es decanten pel Polígon Industrial-Pisos «Xocolata»-Catalunya, des de semàfors fins N-II, Ametllers i Casc Antic. La primera d'elles (P. Industrial), si bé té serveis, no té l'al·licient del paissatge, de la vitalitat del centre i l'encant d'un habitatge més independent com el de les cases d'una planta. L'accés es veu limitat per la via fèrria. Creiem que la gent no ha tingut en compte l'avinguda Catalunya, que té suficients botigues, i ha centrat la seva atenció sobre el passeig del Corregidor. Ametllers es rebutja per la falta de serveis i per l'obstacle que suposa la N-II per arribar a la ciutat. Per altra banda la qualitat de les vivendes és inferior respecte altres urbanitzacions. Aquesta zona ha quedat encara més aïllada ja que el creixement de Cervera s'ha decantat cap a altres indrets. Prova d'aquest criteri es veu en l'elecció d'una altra urbanització, Ciutat Jardí, on els habitatges són de qualitat superior, entre altres motius, perquè s'ha deixat via lliure en els models de construcció. No obstant, la manca de serveis no ha suposat un obstacle perquè es convertís en zona preferent. La zona 1: carretera Guissona-carretera d'Agramunt-Vidal de Montpalau no destaca ni com àrea d'elecció preferent ni com àrea de rebuig.

Generalment, doncs, es prefereix l'accessibilitat, la qualitat, el paisatge i l'entorn agradables i l'espaiositat; rebutjant l'aïllament i la manca d'infraestructura.

4.7. COMENTARIS SOBRE ELS MAPES DE SÍNTESI

A l'hora de classificar les imatges que estructuraven la ciutat, hem seguit el criteri i la tipologia que va establir K. Lynch el 1960. Per les circumstàncies locals del treball hem afegit una sisena categoria que donaria cabuda a respostes merament funcionals; paradoxalment, aquesta alteració respon a un intent de no distorsionar una tipologia estudiada i pre-establerta.

Textualment Lynch definia així els següents elements:³

---

3. LYNCH, K.: *La imagen de la ciudad*. Ed. Infinito, Buenos Aires, 1966.

— *Barreres*: «Són elements lineals que l'observador no usa o considera senders. Són els límits entre dues fases, ruptures lineals de la continuïtat, com platges, encreuaments de ferrocarrils, barreres de desenvolupament, murs. Constitueixen referències laterals, i no eixos coordinats.»

— *Barris*: «Són les seccions de la ciutat (...) concebudes bidimensionalment, en les quals l'observador entra en el seu si mentalment i que són reconegudes com si tinguessin un caràcter comú que les identifica.»

— *Sengles*: «Conductes que segueix l'observador normalment, ocasionalment o potencialment. Poden estar representats per carrers, drecceres, línies de tràfic o vies fèrries.»

— *Fites*: «Són un altre tipus de punt de referència, però en aquest cas, l'observador no entra en ells, sinó que li són exteriors. Comunament es tracta d'un objecte físic definit amb bastanta senzillesa, per exemple un edifici, un senyal, una botiga o una muntanya.»

— *Nodus*: «Són punts estratègics d'una ciutat en els quals pot ingressar un observador, i constitueixen els focus intensius dels que parteix o als que s'encamina. Poden ésser, sobretot, confluències, llocs de ruptura en el transport, un encreuament o una convergència de senders, moments de pas d'una estructura a l'altra.»

4.7.1. *Barreres*

Ens trobem en un cas en què cal diferenciar percepció de realitat. La via del ferrocarril suposa una barrera mental per a la població, però no és un obstacle real que incideixi en les seves activitats. Prova d'això és el gran nombre d'edificacions recents. Malgrat tot no es pot oblidar que l'especulació del sòl juga un paper fort en aquestes qüestions. Cal ser conscients que molt sovint l'elecció de l'habitatge no és un fet lliure de pressions, ans el contrari, els interessos econòmics condicionen i dirigeixen les opcions. La via, no obstant, no deixa de ser un punt de referència per la població; també és cert que estableix una divisió en la quantitat i qualitat dels habitants: agrupa aproximadament la meitat de la població de Cervera, i també gran part de la classe treballadora.

Aproximadament una tercera part dels enquestats prenen en consideració aquest element, bé com a obstacle, bé com a punt de referència. Amb el mateix percentage assenyalen el mirador de

la Pèrgola. La menció respon a un criteri d'utilitat; però si fins ara era un obstacle per accedir a la zona poliesportiva des del centre, ara ha deixat de ser-ho mercès a la construcció d'unes discretes escales. ¿És potser la Pèrgola un obstacle teòric o ideal entre la posició de l'individu i un paisatge agradable, però exterior i llunyà a ell? Amb un percentatge molt petit es constata la carretera N-II i la zona de les antigues muralles. Aquestes, com en el cas anterior, presenten una doble funció (mirador i obstacle) que amb una infraestructura adequada facilitaria el pas transversal i no només l'actual longitudinal. Malgrat la poca menció de la N-II, que respon al poc nombre d'habitants que viu més enllà, la seva importància com a barrera és decisiva. El tràfic continu en aquesta via i l'allunyament d'aquest barri (Ametllers) el fan una zona relativament aïllada.

4.7.2. *Barris*

Hem tingut dificultats a l'hora de definir i cercar els barris de Cervera segons l'enquesta. Històricament, i a efectes d'administració i organització municipal, els barris delimitats han variat, i així del segle XIV fins el XVIII trobem quatre barris o «quarters»: Cap Corral, Montserè, Framenors i Plaça. Posteriorment la divisió en barris tenia com a punts de referència les esglésies o capelles dedicades a les diferents devocions. Realment, els efectes pràctics eren ben pocs.

Actuen dues forces contràries: per una banda la dispersa estructura de la ciutat que facilitaria, teòricament, l'existència de zones amb una dinàmica pròpia, i, per tant, amb consciència d'aquest fet; però per una altra part, el reduït nombre d'habitants de Cervera impideix que un sector pugui evolucionar de forma independent respecte els altres. En aquest sentit, com es veu en els mapes, la majoria de serveis es troben concentrats en un àrea molt concreta. Els barris que hem assenyalat responen a dues motivacions: l'allunyament respecte el centre acompanyat d'edificacions cellulars, i una estructura similar més propera a aquest. Considerant el poc rigor científic d'aquesta proposta hem decidit definir com a barris: Ametllers, Ciutat Jardí i el conjunt d'habitatges enfront el poliesportiu. Si bé no hi ha totes les condicions materials i infraestructurals per parlar de barris, hi ha una consciència de pertànyer a una determinada àrea. Aquesta hipòtesi es fonamenta en la celebració de festes de barri en molts punts de Cervera. Aquesta consciència no s'ha reflectit, però, en els plànols, on predomina una imatge centrada en el

centre. La dependència respecte el centre és un factor important per diluir la idea d'un barri autònom i compacte.

4.7.3. *Funcional*

Recolzant el que hem dit anteriorment respecte la concentració de serveis en una determinada àrea, el mapa demostra clarament que aquests es localitzen gairebé tots en el centre de la ciutat i al voltant de les vies principals, deixant desassistides les zones més perifèriques. Fóra interessant un estudi de la relació població-serveis en aquests sectors. Aquest criteri, que no entra dins la tipologia de Lynch, dóna cabuda a un percentatge molt baix de respostes, però que afegides a una altra variant l'haguesin distorsionat.

4.7.4. *Senders*

El mapa resultant dels senders no aporta cap sorpresa a allò previst; cal centrar-se en la densitat d'aquestes vies. Un eix principal estructura la ciutat: carrer Major-voltans de la Universitat-Avinguda Catalunya; segueixen les vies que uneixen aquest tres punts. Els senders que donen accés a Cervera formen el tercer grup, a excepció de la carretera de Guissona que entraria en el segon. La complexa estructura de la xarxa viària del casc antic està palesa en un percentatge molt baix. Malgrat tot, hi ha altres zones, fins i tot més grans, que no es poden prendre en consideració. La N-II també és citada com a via d'accés a la ciutat a la vegada que representa un obstacle (barrera).

Podem dir que són els senders els que estructuren la imatge de la ciutat; presenten un percentatge elevat respecte els altres criteris citats.

4.7.5. *Nodus*

Els nodus s'estructuren al voltant d'un eix principal i rectilini. Els citats fan referència, en general, al centre. Tot i existent, no s'han considerat les àrees de confluència en les zones perifèriques. Dels nodus principals, dos surten de la norma: la plaça Major que aglutina la xarxa del casc antic, i l'estació i el passeig de RENFE per la seva funcionalitat i proximitat al centre. El nodus que destaca, amb un percentatge superior al 60 %, és el passeig Balmes que acolleix els estudiants i la població en general en dies festius. Condicionen aquesta importància diversos elements: bars, cinema, teatre, Universitat (Institut), escoles d'EGB, la proximitat al mirador i el passeig en si.

5. Nota final

Interpretar les dades obtingudes de l'enquesta com a eina bàsica, ens pot dur a un seguit de consideracions. Per una part, cal respondre a la personalització o no de l'entorn per part del sector estudiat; al respecte hom s'avindrà que la Universitat (en la seva funció d'Institut) juga un paper capital pel que fa al coneixement de Cervera. La seva ubicació facilita en gran mesura el coneixement del centre en detriment del casc antic i àrees perifèriques pels estudiants que no són de Cervera, però per aquells que sí ho són, es pot observar un desconeixement molt semblant. Aquesta no-personalització de l'espai es observable, tant en la confecció del plànol de Cervera, com en l'exercici consistent en situar un seguit de llocs. En fi, si bé hom té una idea global de la ciutat, el nivell de coneixement baixa molt si es consideren unitats més petites d'espai. Ja hem dit com l'estructura econòmica de la ciutat (ubicació dels principals serveis) incideix en aquest aspecte. Per una altra banda, només resta destacar l'alt volum d'impressions de caire negatiu que Cervera inspira al sector estudiat; consideracions intrínseques a tot poble o particularisme cerverí és una qüestió que romandrà oberta força temps.

Desconeixement i «rebuig» van lligats en el nostre cas. No en va és pot assegurar que un millor coneixement del medi on hom habita ha de facilitar qualsevol acció per fer-lo més a la mesura dels seus habitants. Tanmateix es pot apuntar la necessitat i l'interès que revesteix el fet de fer el pertinent perquè la població jove de Cervera arribi a fer seu aquest espai que avui no domina.

II part de l'enquesta

1. Escribe les 10 primeres paraules que se t'acudeixin sobre Cervera; poden ser de qualsevol mena.
1. .... 6. ....
2. .... 7. ....
3. .... 8. ....
4. .... 9. ....
5. .... 10. ....
2. Escribe l'element, també de qualsevol mena, que per a tu defineix millor Cervera:
3. Dibuixa un plànol de Cervera tan extens com puguis i sense consultar-ho amb ningú.

III part de l'enquesta

1. En el plànol de Cervera que adjuntem, localitza amb un número els següents llocs. A més a més senyala amb una aspa els llocs que coneixes però no saps situar en el plànol:

MUSEU I HISTÒRIA

- 1.1. Carreró de les Bruixes
1.2. Convent de Sant Domènec
1.3. Església de Sant Antoni
1.4. Museu
1.5. Església de Sant Joan
1.6. Sant Pere Gros
1.7. Santa Magdalena

RECREATIUS

- 2.1. Cinema Casal
2.2. Pub l'Arc
2.3. Camp d'esports
2.4. Bar los Pescadores

CARRERS I PLACES

- 3.1. Carrer Victòria
3.2. Costa Sant Francesc

- 3.3. Plaça Sant Magí
3.4. Costa Canaleta
3.5. Carrer Pou Nou
3.6. Carrer Indústria
3.7. Plaça Creu dels Orenets
3.8. Avinguda de l'Ondara
3.9. Ctra. de Guissona
3.10. Ctra. Granyena
3.11. Ctra. Torà

FUNCIONALS

- 4.1. Boutique
4.2. Botiga Marta
4.3. Reyvin
4.4. Cementiri
4.5. Guàrdia Civil
4.6. Antic Sindicat

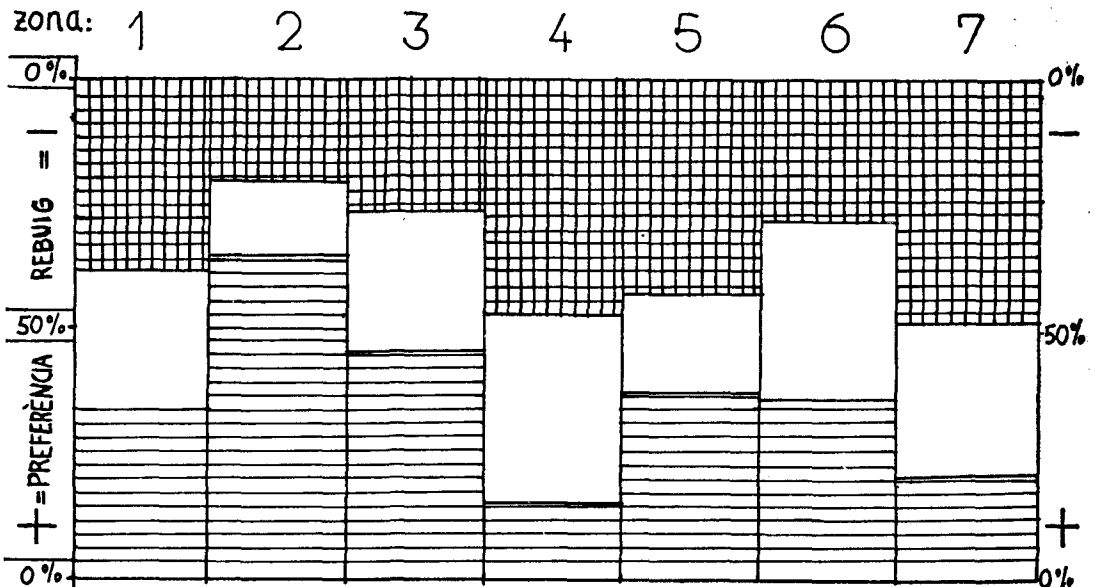
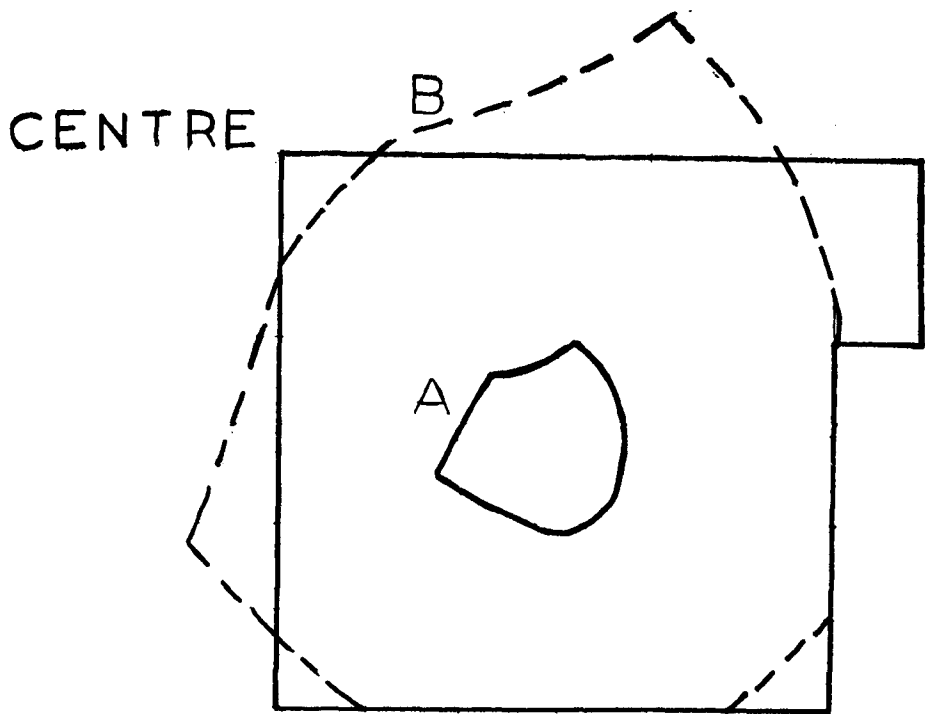
2. Delimita en el plànol el que tu consideres Centre de Cervera.
3. Delimita en el plànol el que consideres Casc Antic de Cervera.
4. Envolta amb un quadrat el que consideres característiques del centre, i amb un cercle les del casc antic:

net - brut
accessible - inaccessible
divertit - ensopit
bonic - lleig
espaiós - apretat
amb places i passeigs - amb manca d'ells
àrees comercials - àrees no comercials
valors històrico-artístics - manca d'ells
qüestió amistats - manca d'elles

5. Quin és el lloc de Cervera on t'agradaria viure més? i quin on menys t'hi agradaria viure. En els dos casos numera els tres primers per ordre de preferència.

Més Menys

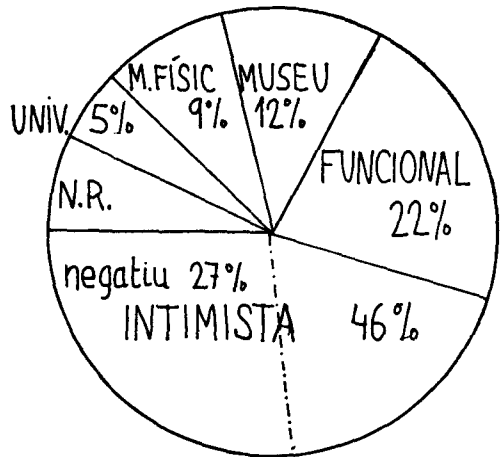
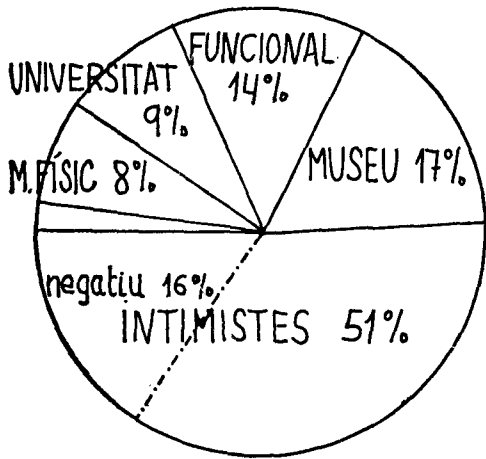
☐	☐	I Zona:	Ctra. Guissona, ctra. Agramunt, Vidal de Montpalau.
☐	☐	II Zona:	Av. Catalunya fins semàfors, rambla Lluís Sanyer (ex Calvo Sotelo), General Güell.
☐	☐	III Zona:	Ctra. Sant Ramon (Av. Manresa), Urbanització Ciutat Jardí.
☐	☐	IV Zona:	Urbanització Ametllers.
☐	☐	V Zona:	Casc Antic: Carrer Major, Barbacana, Portalet, i tot el que queda dins.
☐	☐	VI Zona:	Urbanització Mas Duran.
☐	☐	VII Zona:	Polígon Industrial, pisos «Xocolata», av. Catalunya des de semàfors fins la N-II.

PREFERÈNCIA ZONA

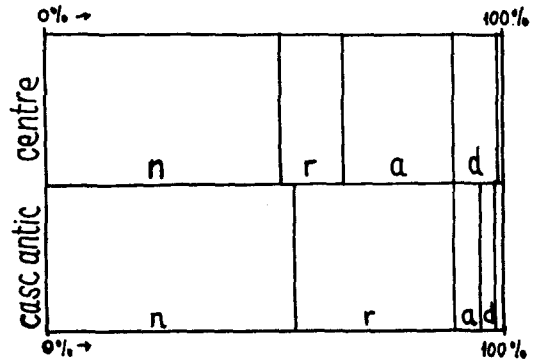
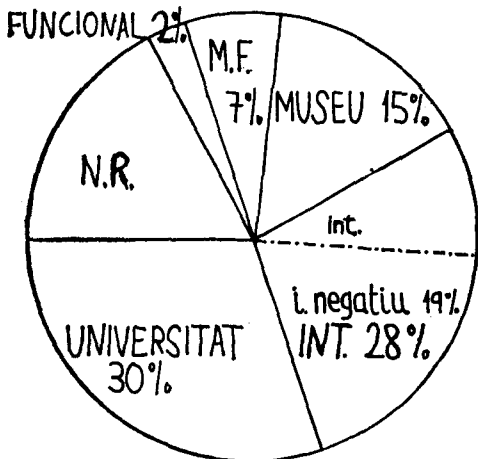
HABITATGE

PERCENTATGE DE REBUIG PER ZONES
 PERCENTATGE DE PREFERÈNCIA PER ZONES

CINC PRIMERES IMATGES

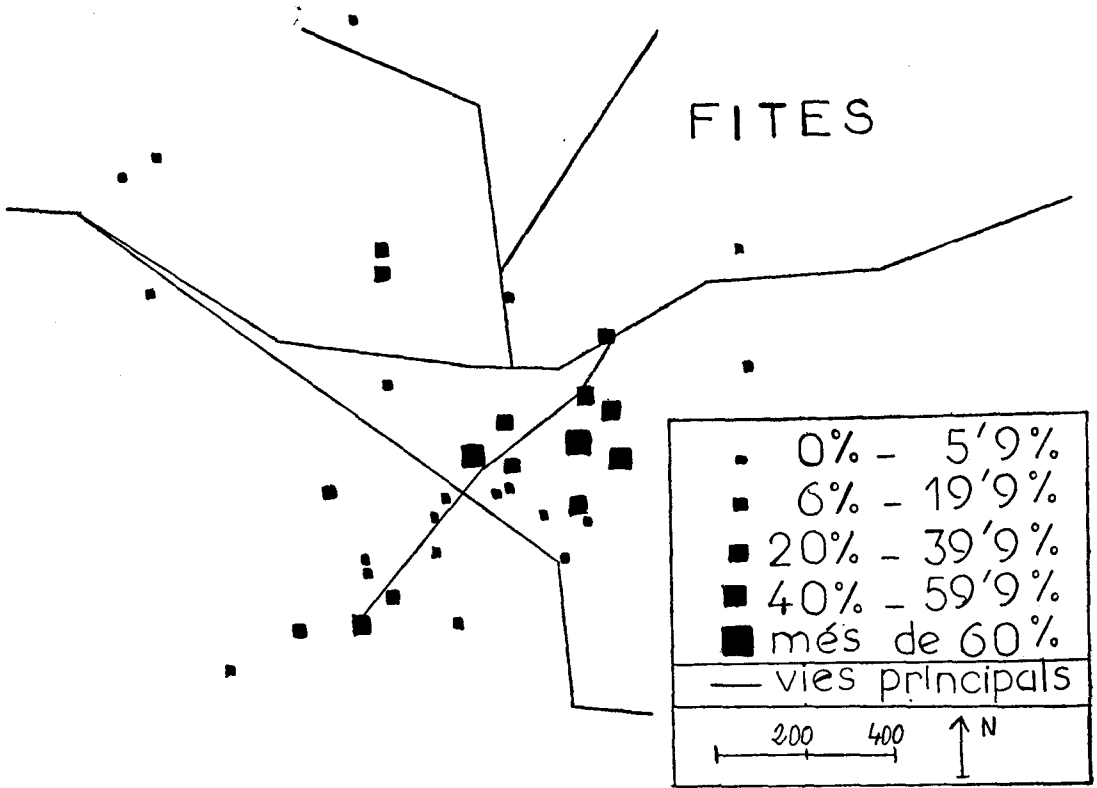
CINC DARRERES IMATGES

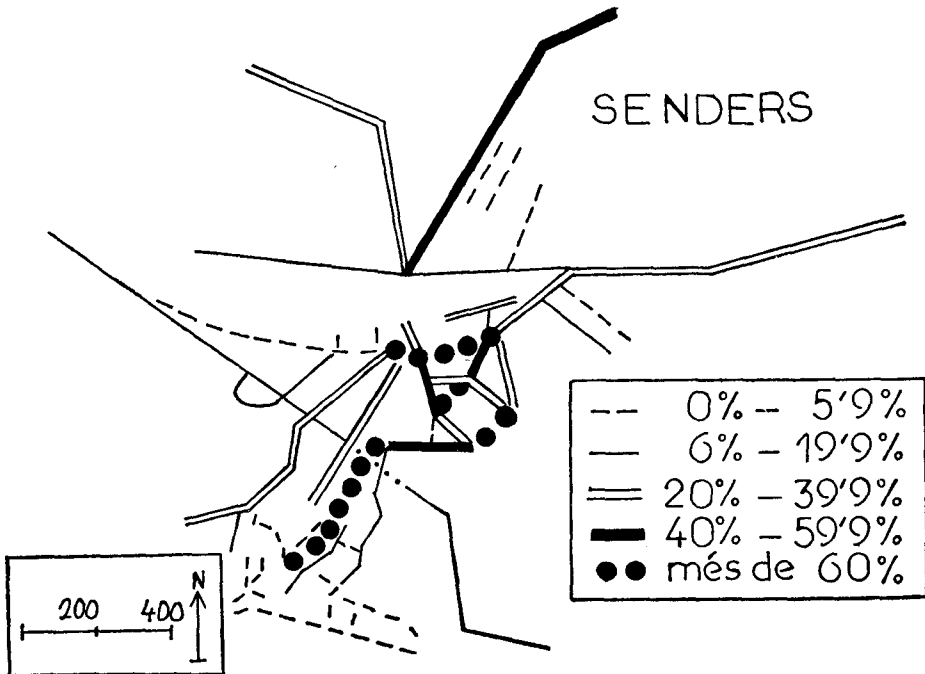
ELEMENT DEFINIDOR ÚNIC

PROPORCIÓ ENVERS LA REALITAT: normal, restringit, ampli, distorsionat.

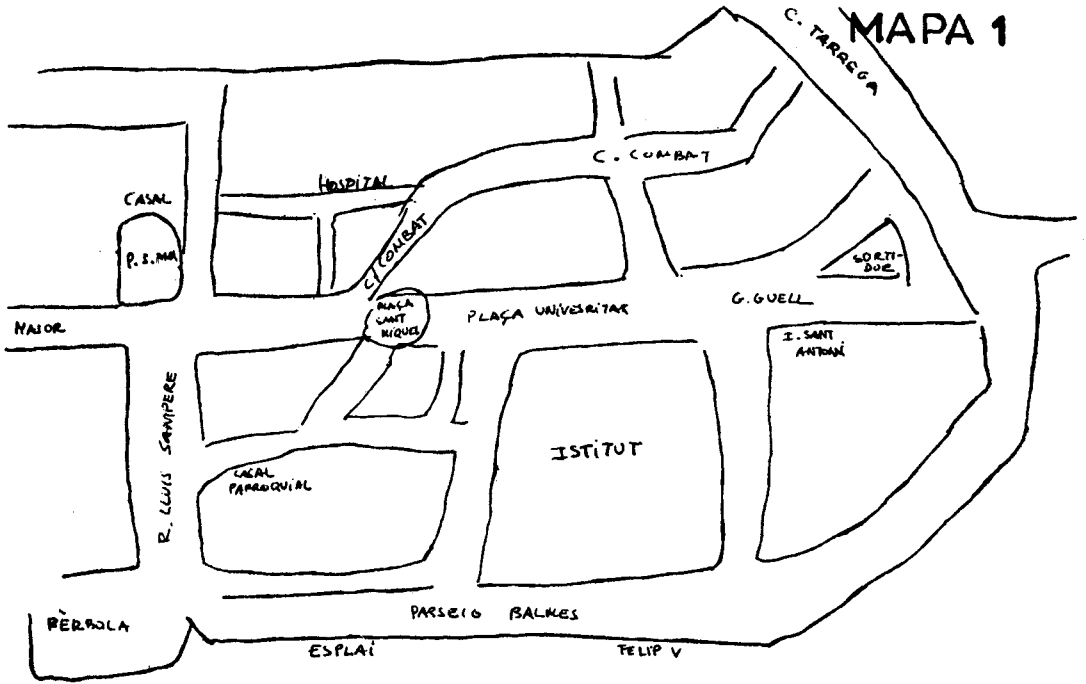
FITES

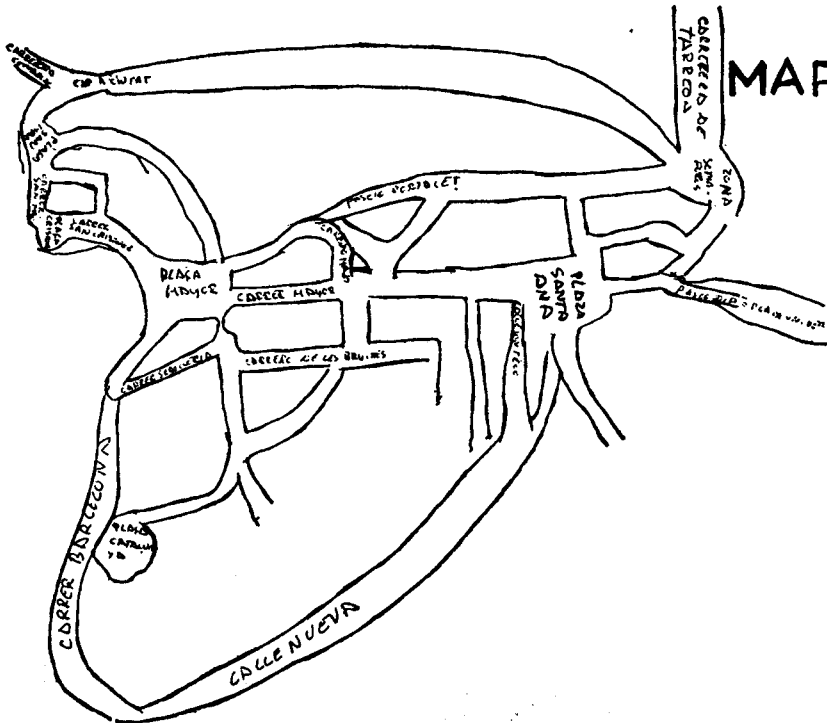
SENDERS

MAPA 1

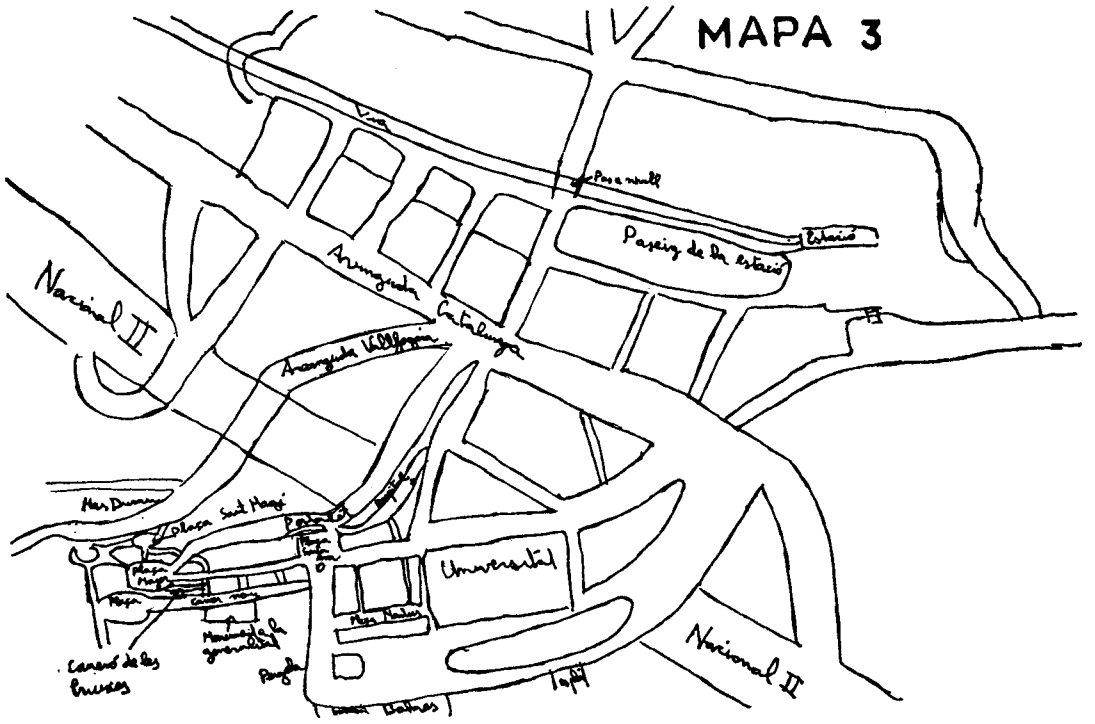

MAPA 2

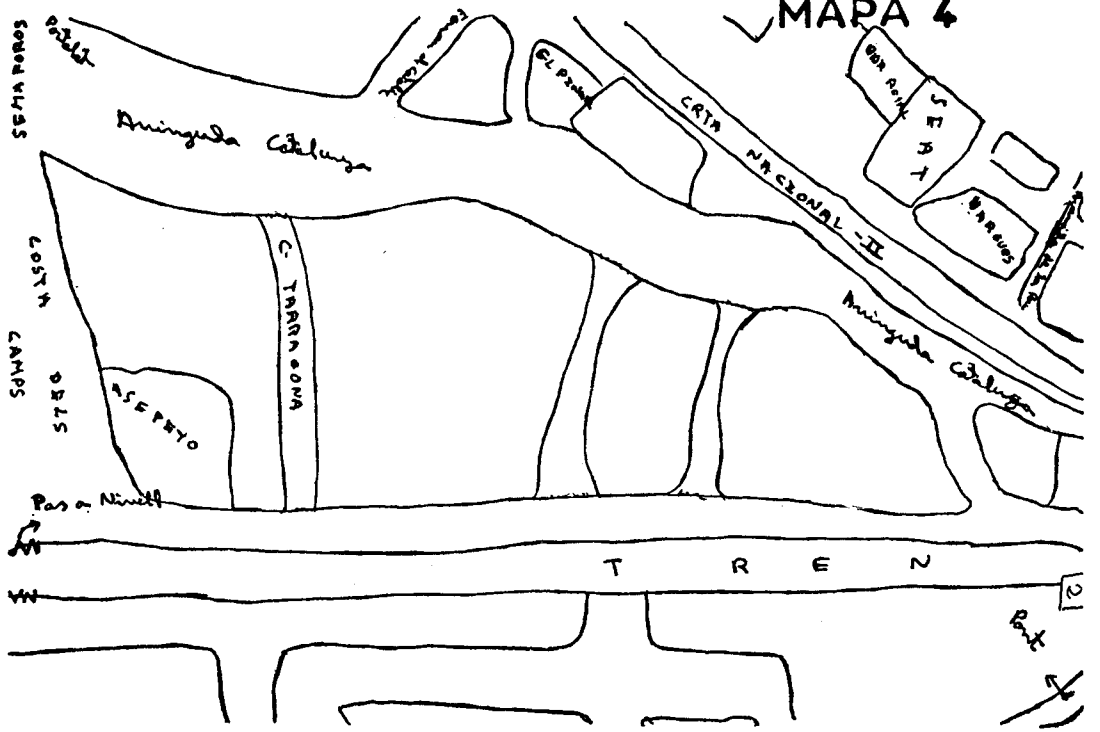

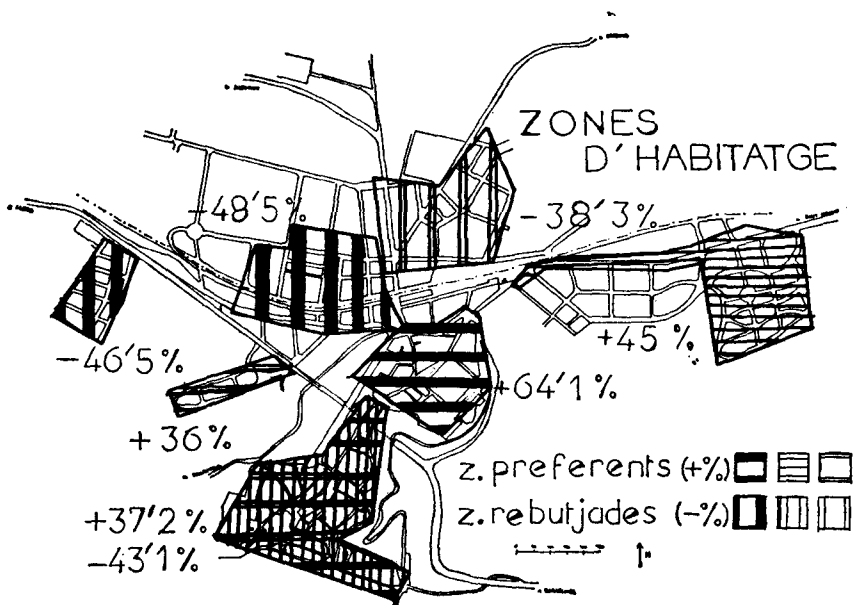
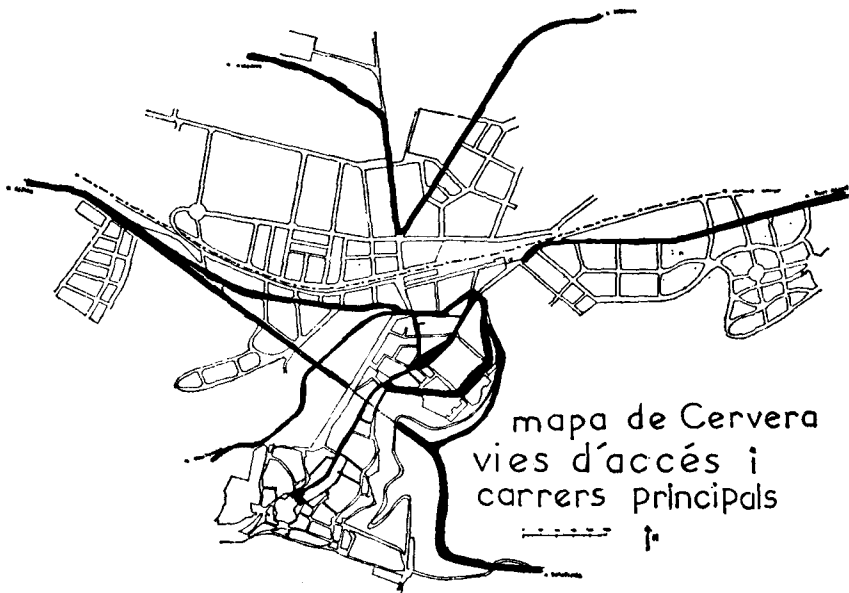

MAPA 3

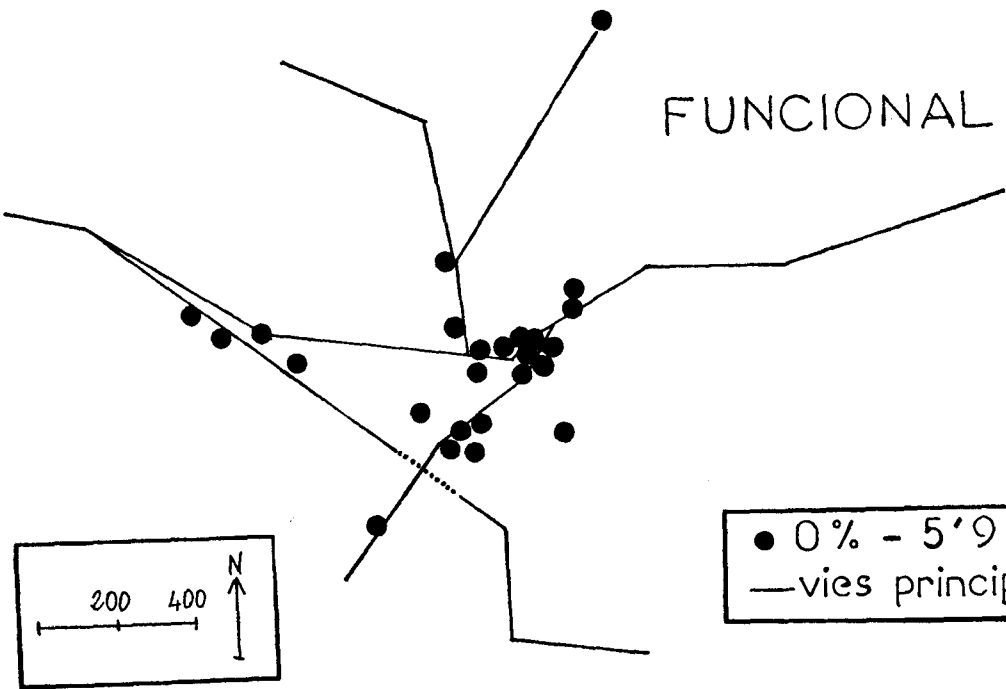

MAPA 4

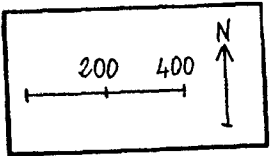

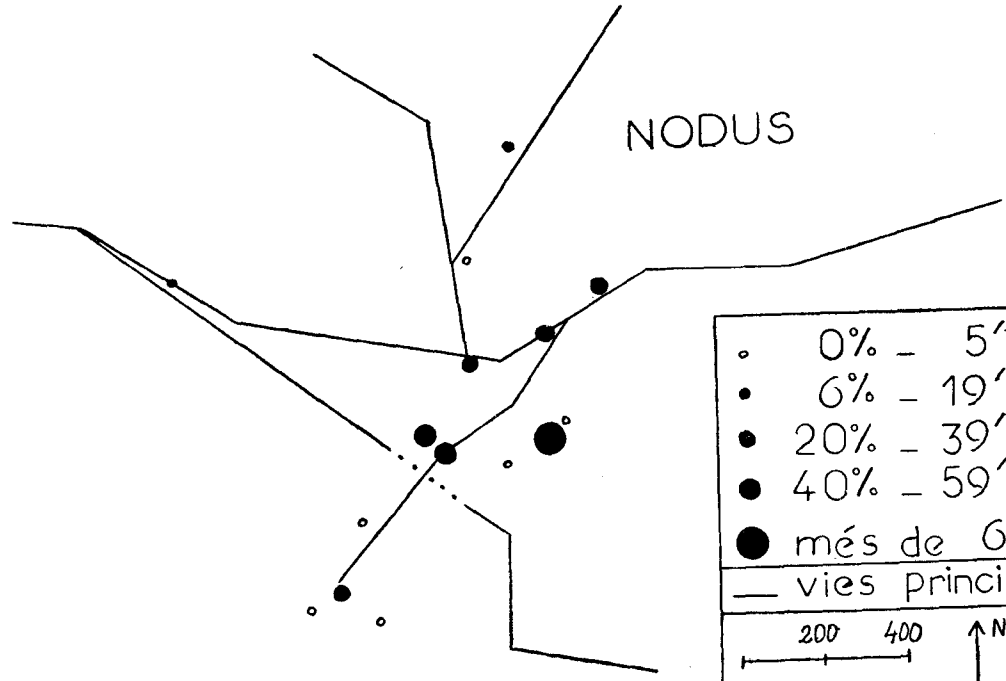
FUNCIONAL

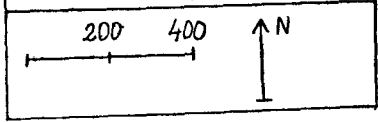
● 0% - 5'9%
— vies principals

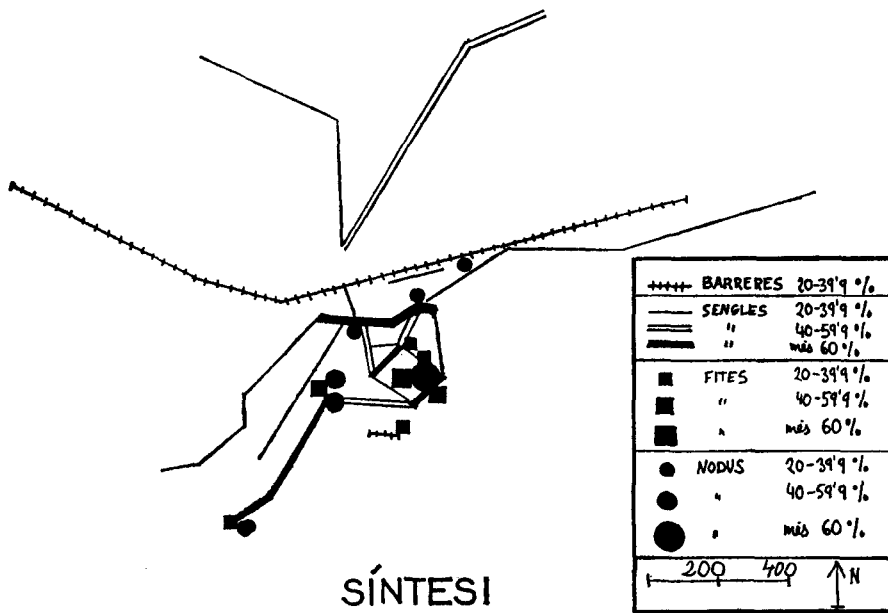
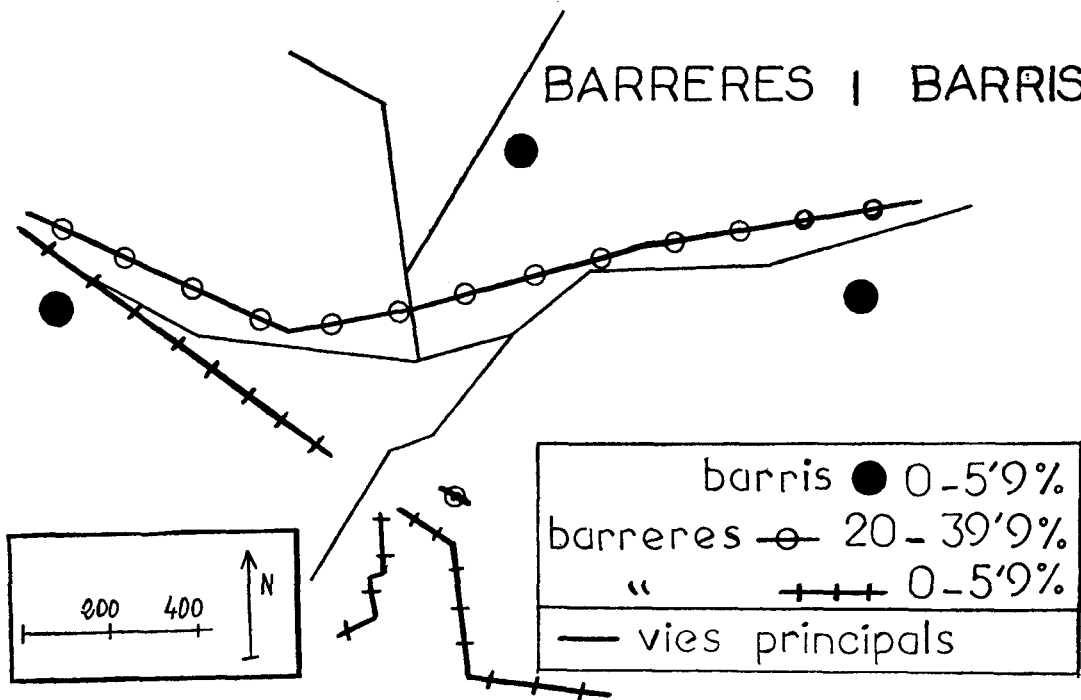
NODUS

○ 0% - 5'9%
● 6% - 19'9%
● 20% - 39'9%
● 40% - 59'9%
● més de 60%
— vies principals

BARRERES | BARRIS

SÍNTESI

**Obres editades pel
CENTRE COMARCAL DE CULTURA
de Cervera**

GRAMUNT, Josep, *La conquesta de Sicília pel comte-rei Pere el Gran segons la Divina Comèdia i les Cròniques catalanes*, (1934).

GÓMEZ GABERNET, Federico, *Pasaportes de viaje de estudiantes de la Universidad de Cervera* (1943).

SIMON DE GUILLEUMA, Josep M., *Comentaris a una mènsula de la Paeria de Cervera*, (1958).

LLOBET I PORTELLA, Josep M., *La premsa de la Segarra*, (1981).
Homenatge a Martí Madern i Carreras, (1981).

LLOBET I PORTELLA, Josep M., *Bibliografia ceriverina (1633-1978)*, (1982).

AUTORS DIVERSOS, *Miscellània Cerverina - I*, (1983).

AUTORS DIVERSOS, *Miscellània Cerverina - II*, (1984).